

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 04.05.1962, sp. zn. To 04/62, ECLI:CZ:NS:1962:TO.04.1962.1

Číslo: 33/1962

Právní věta: Ustanovenie § 3 odst. 4 tr. zák. vyžaduje hodnotiť konkrétny stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Takéto hodnotenie má podstatný význam. Uvedené ustanovenie treba považovať (§ 16 odst. 1 tr. zák.) za jedno z určujúcich hľadísk, keď v novom zákone sa stáva zásadným určovateľom pre posúdenie trestnosti. Na rozdiel od ustanovenie § 116 tr. zák. 1950, kedy k naplneniu znakov tohto trest. činu postačovalo použitie hrozby násilia, vyžaduje nový tr. zákon k naplneniu znakov trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, (§ 197 písm. b) tr. zák.) aby došlo k vyhrožovaniu usmrtením, ublížením na zdraví alebo spôsobením škody veľkého rozsahu zo strany páchatela s predom uváženým zámerom. Po zrušení rozsudku súdu prvého stupňa a vrátení veci tomuto súdu na nové prejednanie a rozhodnutie musí sa konať vždy hlavné pojednávanie znova. Nemožno preto v takom prípade nahražovať výsluch obžalovaného púhym oboznámením obsahu zápisnice o predošlom hlavnom pojednávaní.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 04.05.1962

Spisová značka: To 04/62

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Dokazování, Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, Nebezpečnost činu pro společnost, Odpovědnost trestní, Opilství, Provinění, Působnost trestních předpisů, Ukládání trestu

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3

§ 16 odst. 1

§ 197 písm. b

§ 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33/1962 sb. rozh.

Ustanovenie § 3 odst. 4 tr. zák. vyžaduje hodnotiť konkrétny stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Takéto hodnotenie má podstatný význam nielen pre úvahu, či ide vôbec o trestný čin, ale rozhodujúcim spôsobom zasahuje aj do úvah o tom, či ide o trestný čin závažnejšieho alebo menej závažnejšieho charakteru. Uvedené ustanovenie treba považovať i pri úvahách v zmysle § 16 odst. 1 tr. zák. za jedno z určujúcich hľadísk, keď v novom zákone sa stáva zásadným určovateľom pre

posúdenie trestnosti určitého konania.

Na rozdiel od ustanovenie § 116 tr. zák. 1950, kedy k naplneniu znakov tohto trestného činu postačovalo použitie hrozby násilia, vyžaduje nový trestný zákon k naplneniu znakov trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197 písm. b) tr. zák., aby došlo k vyhrožovaniu skupine obyvateľov alebo jednotlivcovi usmrtením, ublížením na zdraví alebo spôsobením škody veľkého rozsahu zo strany páchatela s predom uváženým zámerom odstrašiť iného od aktívnej účasti na plnení úkolov socialistickej spoločnosti.

Po zrušení rozsudku súdu prvého stupňa a vrátení veci tomuto súdu na nové prejednanie a rozhodnutie musí sa konať vždy hlavné pojednávanie znova. Nemožno preto v takom prípade nahraďovať výsluch obžalovaného a vykonanie niektorých ďalších dôkazov púhym oboznámením obsahu zápisnice o predošlom hlavnom pojednávaní.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo 4. mája 1962 - To 04/62).

Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. apríla 1962 bol obžalovaný uznaný vinným trestným činom opilstva podľa § 186 tr. zák., v ktorom obžalovaný spáchal trestný čin útokov proti skupinám obyvateľov podľa § 116 tr. zák. z r. 1950 tým, že si privodil opilosť a v tomto stave potom ne verejnosti pred viacerými osobami nielen urážal príslušníkov KSČ, ale vyhrážal im dokonca smrťou.

Najvyšší súd na odvolanie obžalovaného podľa § 258 odst. 1 písm. d) a § 259 odst. 3 tr. por. zrušil napadnutý rozsudok v celom rozsahu. Okrem toho podľa § 35 odst. 2 tr. zák. zrušil aj výrok o treste uložený obžalovanému v rozsudku Okresného súdu v Lučenci z 11. 9. 1961, sp. zn. 3 T 61/61, uznal obžalovaného vinným, že 30. augusta 1961 v odpoľudňajších a večerných hodinách požitím presne nezisteného množstva alkoholických nápojov spôsobil si opilosť a takom stave pred hostincom v Slovenských Ďarmotách prednášal urážlivé a výhražné výroky voči členom KSČ, čím spáchal trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 198 písm. b) tr. zák.

Za to obžalovanému v tejto veci, ako aj vo veci prejednáwanej na Okresnom súde v Lučenci, sp. zn. 3 T 61/61, uložil podľa § 198 tr. zák. za použitia § 35 odst. 2 tr. zák. súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 8 (osem) mesiacov bezpodmínečne.

Podľa § 72 odst. 2 písm. b) tr. zák. uložil obžalovanému ochranné liečenie.

Z odôvodnenia:

Najvyšší súd v dôsledku podaného odvolania preskúmal v zmysle § 254 odst. 1 tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov rozsudku, proti ktorým mohol obžalovaný podať odvolanie, i správnosť postupu konania, ktoré rozsudku predchádzalo, prihliadajúc pritom aj k vadám, ktoré neboli podaným odvolaním vytýkané.

Pritom Najvyšší súd zistil, že krajský súd v podstate správne ustálil skutkový stav. Nepostupoval však správne, keď svoje závery oprel i o také dôkazy, ktoré neboli na novom hlavnom pojednávaní vykonané. V tejto súvislosti treba podotknúť, že po zrušení rozsudku súdu I. stupňa a vrátení veci tomuto súdu na nové pojednanie a rozhodnutie musí sa konať vždy hlavné pojednávanie znova, a to v zmysle príslušných zákonných ustanovení, včítanie výsluchu obžalovaného a vykonania ďalších potrebných dôkazov. Nemožno preto v takom prípade nahradzovať výsluch obžalovaného a vykonanie niektorých ďalších dôkazov púhym oboznámením obsahu zápisnice o predošlom hlavnom pojednávaní v zrušenej trestnej veci, ako sa v danom prípade stalo.

Podľa zistenia krajského súdu spočíva trestná činnosť obžalovaného v tom, že si privodil opilosť a v

takom stave potom na verejnosti pred viacerými osobami nielen urážal príslušníkov KSČ, ale vyhrážal im dokonca smrťou. Podľa znaleckého posudku znalcov psychiatrov došlo k verbálnym prejavom obžalovaného v stave patologickej opilosti. Tento stav podľa názoru znalcov predstavuje v kritickom čase úplnú nepríčetnosť obžalovaného, ktorý nemohol ovládať svoje konanie, ani rozpoznať jeho spoločenskú nebezpečnosť. I pri takomto zistení znalcov však došiel krajský súd k správne mu záveru, že čin spáchaný obžalovaným v patologickej opilosti nezavahuje tohto trestnej zodpovednosti, pretože u obžalovaného nešlo o prvý prípad podobného stavu zapríčineného požitím alkoholu. Z obsahu spisu vyplýva, že obžalovaný, ako to ináč aj sám doznáva, dostal sa do podobného stavu aj v minulosti po požití alkoholu, kedy po určitú dobu vôbec nevedel čo robí. Vedomie obžalovaného o tom, že sa požitím alkoholu môže dostať do stavu nepríčetnosti v ktorom sa dopúšťa verbálnych deliktov, nedovoľuje použiť u obžalovaného z titulu tejto nepríčetnosti ustanovenia § 25 tr. zák. ako sa toho odvolaním domáhal, keď rovnako niet dôvodu ani pre vyslovenie nepríčetnosti v zmysle § 12 tr. zák. a tým zbavenia trestnej zodpovednosti.

Krajský súd po zistení, že sa obžalovaný, čo aj z nedbanlivosti požitím alkoholu dostal do stavu nepríčetnosti a v tomto stave predniesol inkriminované výroky, rozhodol sa posúdiť konanie obžalovaného podľa ustanovenia zákona platného v čase spáchania činu ako trestný čin opilstva podľa § 186 tr. zák., v ktorom obžalovaný spáchal trestný čin útokov proti skupinám obyvateľov podľa § 116 tr. zák. z r. 1950. K tomuto záveru o vine došiel krajský súd potom, keď sa postavil na stanovisko, že neskorší zákon ako zákon platný v čase spáchania činu, nie je pre obžalovaného v zmysle § 16 odst. 1 tr. zák. priaznivejší.

Najvyšší súd sa však s týmto názorom krajského súdu nestotožňuje. Krajský súd totiž obmedzil svoje úvahy v zmysle § 16 odst. 1 tr. zák. iba na konštatovanie, že nový trestný zákon nepozná obdobu trestného činu opilstva podľa § 186 tr. zák. 1950, že ďalej požitím alkoholu rovnako nemožno použiť a napokon, že pri porovnaní ustanovení § 116 tr. zák. 1950 s ustanovením § 197 písm. b) tr. zák. nie je ustanovenie § 197 tr. zák. priaznivejšie. Krajský súd však okrem uvedených okolností ináč správne hodnotených, opomenul prihliadnúť na dve podstatné okolnosti.

V prvom rade neprihliadol na ustanovenie § 3 odst. 4 tr. zák., ktoré vyžaduje hodnotiť konkrétny stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Takéto hodnotenie má podstatný význam nielen pre úvahu, či ide vôbec o trestný čin, ale rozhodujúcim spôsobom zasahuje aj do úvah o tom, či ide o trestný čin závažnejšieho alebo menej závažnejšieho charakteru. Uvedené ustanovenie treba považovať i pri úvahách v zmysle § 16 odst. 1 tr. zák. za jedno z určujúcich hľadísk, keď v novom zákone sa stáva zásadným určovateľom pre posúdenie trestnosti určitého konania. Preto hoci sa vo výrokoch obžalovaného nachádzajú okrem iného aj prejavy hrozby násilím, umožňuje nový trestný zákon práve v dôsledku určenia konkrétneho stupňa nebezpečnosti činu obžalovaného pre spoločnosť posúdiť tieto podľa miernejšieho zákonného ustanovenia, než by bolo možné posúdiť podobné hrozby násilia podľa zákona platného v čase spáchania činu.

Podľa trestného zákona z roku 1950 k naplneniu znakov trestného činu podľa § 116 tr. zák. stačilo o. i. použitie hrozby násilia proti skupinám obyvateľov pre ich vzťah k spoločenskému zriadeniu republiky. Keďže obžalovaný predniesol takéto hrozby, išlo o trestný čin podľa tohto zákonného ustanovenia, resp. vzhľadom na to, že čin spáchal v úplnej opilosti, o trestný čin podľa § 186 tr. zák. vo vzťahu k § 116 tr. zák. z r. 1950 a nebolo dobre možné takéto čin posúdiť vo vzťahu k miernejšiemu ustanoveniu § 119 tr. zák. 1950, akokoľvek by intenzita podobných hrozieb s prihliadnutím k osobe páchatela, okolnostiam celého prípadu a pohnútkam, ktoré viedli obžalovaného k vysloveniu takých hrozieb, nevykazovala tak výrazný stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

Naviac krajský súd pri porovnávaní ustanovenia § 116 tr. zák. 1950 s ustanovením § 197 písm. b) tr. zák. prehliadol podstatný rozdiel v zákonných znakoch skutkovej podstaty trestných činov práve

citovaných. Na rozdiel od ustanovenia § 116 tr. zák. 1950, keby k naplneniu znakov tohto trestného činu, ako o tom už bola zmienka, postačovalo použitie hrozby násilia, vyžaduje nový trestní zákon k naplneniu znakov trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 197 písm. b) tr. zák., aby došlo k vyhrožovaniu skupine obyvateľov alebo jednotlivcovi usmrtením, ublížením na zdraví alebo spôsobením škody veľkého rozsahu zo strany páchatela s predom uváženým zámerom odstrašiť iného od aktívnej účasti na plnení úkolov socialistickej spoločnosti.

V danom prípade treba uvážiť, že v osobe obžalovaného ide o pracujúceho človeka pochádzajúceho z rodiny kočiša na veľkostatku, ktorého postoj k socialistickej zriadeniu republiky podľa písomných posudkov i podľa výpovedí svedkov je kladný, keď sa dokonca obžalovaný uchádzal o členstvo v KSČ a najmä po uvážení skutočnosti, zistenej v obsahu znaleckého posudku, že postupujúca vážna nemoc zanecháva v prejavoch obžalovaného známky vzťahovosti a z toho plynúce obranné reflexy útočného charakteru, kedy sa obžalovaný aj hrozbami bráni objektívne neexistujúcemu nebezpečeniu. Niet podkladov pre záver, že by obžalovaný vyslovoval takéto hrozby vedený zámerom odstrašiť niekoho od aktívnej účasti na plnení úloh našej socialistickej spoločnosti, ako to vyžaduje ustanovenie § 197 písm. b) tr. zák. teraz platného. Pritom nemožno hodnotiť iba samotný obsah slovných hrozieb, tak ako to urobil krajský súd, či tieto sú alebo nie sú spôsobilé niekoho odstrašiť od aktívnej účasti na splnení vyššie uvedených úloh, ale aj to, či páchatel bol práve týmto zámerom vedený pri vyslovení svojich hrozieb, resp. či pri hodnotení konkrétneho stupňa nebezpečnosti činu pre spoločnosť v zmysle § 3 odst. 4 tr. zák. možno z okolností celého prípadu i vo vzťahu k osobe páchatela mať zato, žeby práve takýto zámer na strane tohto neexistoval.

Ak keď ustanovenia nového trestného zákona nedovoľujú výslovne vo výroku o vine hodnotiť stav nepríčetnosti privedený opilosťou po požití alkoholu a v danom prípade táto nepríčetnosť nezbavuje obžalovaného trestnej zodpovednosti za prednesené výroky, predsa len treba k skôr uvedenej okolnosti i celkove veľmi vážnemu onemocneniu obžalovaného poruchou mozgovej činnosti prihliadnúť a vo vzťahu k postojom obžalovaného k nášmu zriadeniu hodnotiť stupeň nebezpečnosti činu obžalovaného pre spoločnosť na takej úrovni, ktorá nedosahuje intenzity trestného činu podľa § 197 písm. b) tr. zák., ale iba trestného činu miernejšieho, ktorým je v danom prípade pri existencii verejného a pohoršlivého hanobenia príslušníkov KSČ hrubými nadávkami trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 198 tr. zák.

Keď Najvyšší súd došiel takýmto spôsobom k poznaniu, že ustanovenia nového trestného zákona umožňujú miernejší postih obžalovaného než ustanovenia zákona účinného v čase spáchania činu, bolo potrebné napadnutý rozsudok zrušiť, vysloviť vinu vyššie uvedeným trestným činom a s prihliadnutím na rozsudok Okresného súdu v Lučenci z 11. 9. 1961, sj. zn. 3 T 61/61, vymerať obžalovanému súhrnný trest odňatia slobody. Najvyšší súd pritom vychádzal z podstatne miernejšej trestnej sazby než krajský súd. Uvážil pritom, že obžalovaný sa v r. 1960 dopustil trestného činu ruvačky podľa § 223 odst. 1 tr. zák. z r. 1950, za ktorý mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 3 mesiacov, podmienenčne odložený so skúšobnou dobou 1 roka, keď už predtým, v r. 1952 bol za trestný čin podľa § 174 tr. zák. 1950 odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov. Vzhľadom nato považoval Najvyšší súd sa potrebné trestom uloženým skôr v hornej polovici trestnej sadzby vyjadriť nutný postih obžalovaného, a to nepodmienečným trestom odňatia slobody.

Okrem toho vyslovil Najvyšší súd aj ochranné liečenie, keď z tých istých dôvodov ako krajský súd došiel k záveru, že vyslovenie takéhoto liečenia je nutné.